

**Utvecklande av material för bedömning av yrkeskunnande -
Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda
69/518/2010**

Rapport i december 2011

UTBILDNINGSTYRELSEN

Innehåll:

Förord		Sida
1. Inledning		4
2. Målsättning		8
3. Projektets process		10
4. Projektets produkter		11
5. Sammanfattning och utvärdering		17
6. Utmaningar inför framtiden		19
7. Avslutning		20
Källor		21
Bilaga 1	Information om och spridning av projektet	
Bilaga 2	Yrkeskunnande och yrkesmässig utveckling-seminarium	
Bilaga 3	Dokument för personlig tillämpning	
Bilaga 4	Metoder för påvisande av kunnande och underlag för bedömning	
Bilaga 5	Krav på miljöer för examenstillfällena och bedömning av lämpligheten	
Bilaga 6 - 13	Blanketter för bedömning av examensdelarna 1 - 8	
Bilaga 14	Uppgifter om bedömare i fristående examen för yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda	
Bilaga 15	Enkät efter genomförd bedömarintroduktion och efter utförd första examenstillfälle	
Bilaga 16	Förhandsanmälan om förverkligande av examenstillfällena	
Bilaga 17	Sammandrag av examenstillfällena	
Bilaga 18	Sammanställningsblankett för undertecknande av examensbetyg	

Yrkesakademin
i Österbotten

Förord

Föreliggande rapport beskriver det utvecklingsarbete som gjorts inom ramen för projektet Utvecklande av material för bedömning av yrkeskunnande - yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda 69/518/2010

Projektet har planerats och förverkligats under ledning av en grupp bestående av Elisabet Björk-Norrgård och Ulrica Krook YA! Carola Gröndahl, Susanna Gröndahl och Klara Roos, AXXELL

Partnerläroanstalter i projektnätverket, kontaktinformation och kontaktpersoner

Axxell

Annika Bussman, rektor

Nils Grabbegatan 5, 10300 KARIS

annika.bussman@axxell.fi

Övriga samarbetspartner som förbundit sig att genomföra projektet

Seurakuntaopisto

Harri Hannu, rektor

Järvenpääntie 640, 04400 Järvenpää,

harri.hannu@seurakuntaopisto.fi

Kårkulla samkommun

Mikael Granholm, utvecklingschef

Kårkullavägen 142, 21610 Kirjala

mikael.granholm@karkulla.fi

Vi vill härmed tacka Utbildningsstyrelsen i Finland som med det externa finansieringsstödet möjliggjort att projektet kunnat förverkligas till allas belåtenhet.

Vasa 8.12.2011

Elisabet Björk-Norrgård, avdelningschef, projektledare

Yrkesakademin i Österbotten, Kungsgårdsvägen 30 A 65380 Vasa

elisabet.bjork-norrgard@yrkesakademin.fi

UTBILDNINGSTYRELSEN

1. Inledning

Inom ramen för olika finansieringsformer möjliggörs utvecklingsarbete vid vuxenutbildningsorganisationerna i Finland. Verksamheten skall betjäna både arbetslivets behov av utbildning och utveckling samt utbildningsorganisationernas verksamhet rörande utbildning och examensarrangemang.

De strategier som Social- och hälsovårdsministeriet har preciserat för social- och hälsovårdspolitiken 2015 i Finland visar på tyngdpunktsområden såsom att:

- Främja hälsa och funktionsförmåga
- Förbättra den arbetsföra befolkningens hälsa och funktionsförmåga
- Trygga klientens ställning, servicekvaliteten och – tillgången
- Ge mångsidig service
- Förbättra tillgången och kvaliteten på äldreservicen
- Trygga arbetskraftstillgången och personalens kompetens
- Utnyttja informations- och kommunikationsteknik som stöd för social- och hälsovårdsservicen ¹

Kårkulla samkommun erbjuder årligen service åt ca 1000 personer över hela Svenskfinland. Eftersom dessa personer har ett brett spektrum av funktionsnedsättningar, alltifrån "traditionell" utvecklingsstörning till missbrukarproblematik, är det en stor utmaning att både kunna erbjuda alla anställda en kärnkunskap om funktionshinder, men därtill även erbjuda berörda anställda spetskunskap som ifrågavarande funktionshinder förutsätter. Notera också att området inte är "statiskt". Åldrande utvecklingsstörda personer, personer med Asperger, ADHD och olika dubbeldiagnoser har under de senaste årtiondena i allt högre grad ersatt den "klassiska" diagnosen: utvecklingsstörning. Detta ökar utmaningen. (hänv Mikael Granholm, utvecklingschef, Kårkulla samkommun 2010).

Behov av tjänster inom handikappomsorgen ökar i samhället. Detta medför att yrkeskunniga inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda behövs för att kunna möta framtidens ökade behov

---

¹ SHM 2006. Strategier för social- och hälsovårdspolitiken 2015 – mot ett socialt och hållbart och ekonomiskt livskraftigt samhälle 2006:15

av tjänster inom vård, omsorg och rehabilitering. Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda ger möjlighet att jobba på ett bredare arbetsfält och i samarbete med andra utöva sitt yrke. Yrkes stoltheten och yrkesidentiteten hos yrkesverksamma stärks i den processen.

Social- och hälsovårdsministeriet har gett ut riksomfattande rekommendationer om fortbildning inom social- och hälsovården. I Social- och hälsovårdsministeriets handböcker 2004: 3 framgår att:²

- Ansvar för personalens fortbildning och kompetensutveckling är enligt lagstiftningen ålagd organisationerna
- Lagen ställer krav på fortbildning för personal inom hälso- och sjukvården samt det sociala området.
- Det förväntas att varje anställd på årsbasis deltar i 3 - 10 dagar systematisk fortbildning

Syftet med fortbildningen är att upprätthålla, uppdatera och förbättra arbetstagarens yrkesskicklighet och kompetens. Fortbildningsförordningen (1194/2003) gäller utbildningens innehåll, kvalitet, omfattning, arrangemang, uppföljning och utvärdering.³

Kompetens definieras som en individs potentiella kapacitet att agera i förhållande till en speciell uppgift, situation i livet eller i arbetet. Yrkeskompetens innefattar det urval av kunskaper, färdigheter - och perspektiv på tillvaron som en kompetent arbetstagare besitter.⁴

Yrkesskicklighet handlar om att

- kunna utföra/göra (tillsammans med kolleger/kunder/patienter)
- veta om/känna till
- kunna lösa problem (förutse)
- kunna utvärdera själv (på olika sätt)
- kunna utveckla/finna nya sätt (vara innovativ/kreativ)

² SHM.2004. Rekommendation om fortbildning inom hälso- och sjukvården, Social- och hälsovårdsministeriets handböcker 2004: 3

³ SHM 2003. Social- och hälsovårdsministeriets förordning om fortbildning för personalen inom hälsovården 1194/2003

⁴ Salo, P. 2008. Yrkesskicklighet? Utvärdering av yrkesskicklighet? Arbete och arbetslivets organisationer. Åbo Akademi .Vasa. psalo@abo.fi

- kunna marknadsföra/sälja (sig själv)
- vara förberedd för framtida utveckling och förändring

En stor del av den yrkesinriktade vuxenutbildningen i Finland förverkligas enligt det fristående examenssystemet. I "Handbok om fristående examina för examensarrangörer och examenskommissioner" och i "Guide om bedömning för bedömare inom fristående examen" vägleds examensarrangörerna, examenskommissionerna och andra aktörer inom examenssystemet. Syftet med handboken och guiden är bland annat att utveckla kvaliteten i examensverksamheten.^{5 6}

Trepartssamarbetet är en av hörnstenarna i det fristående examenssystemet och en förutsättning för att på bästa sätt garantera kvaliteten i examensprocessen. Föreskriften om individualisering ger stöd för att möjliggöra att den personliga examensplanen förverkligas för varje examinand.⁷

Utvärdering av förverkligandet av det fristående examenssystemet möjliggörs via AIPAL – responssystemet för studerande som avlägger fristående examen. http://www.oph.fi/utvardering_och_statistik/utvardering/aipal⁸

För att tillmötesgå arbetslivets behov av fortbildning och kompetensutveckling på bästa möjliga sätt bör utbildningsorganisationerna samarbeta sinsemellan samt med arbetslivets representanter. Diskussioner har förts under gemensamma möten bland utbildare i Finland. Under diskussionerna har framkommit behov av att utveckla utbildningen och examensprocessen. Arbetslivets representanter har även visat intresse för att utveckla verksamheten.

Möjligheten att avlägga Yrkesexamen i omsorgsarbete för utvecklingsstörda i Finland är relativt ny. De aktuella examensgrunderna utkom 2009 (DNR 49/011/2009)⁹

⁵ Utbildningsstyrelsen. 2011. Handbok om fristående examina

⁶ ALVAR. Guide om bedömning för bedömare inom fristående examen. www.alvar.fi

⁷ Utbildningsstyrelsen. 2006. Föreskrift om individualisering. FÖRESKRIFT 43/011/2006

⁸ Utbildningsstyrelsen. 2009. AIPAL. Responssystemet för studerande som avlägger fristående examina.

⁹ Utbildningsstyrelsen. 2009. Grunder för fristående examen. Yrkesexamen i omsorgsarbete för utvecklingsstörda FÖRESKRIFT 49/011/2009

Ett tydligt behov finns att tillsammans i Finland utveckla metoder och material för påvisande av kunnande under examenstillfällena och därmed säkra kvaliteten inom examensprocessen och möjliggöra att det finns yrkeskunniga som kan fungera som bedömare inom det fristående examenssystemet.

I projektet har representanter för utbildningsorganisationer och representanter för arbetslivet medverkat. Samarbetet har skett över språkgränserna vilket betyder att både det svenska och det finska språket har använts under processen. Projektets produkter presenteras på svenska och erbjuds till examenskommissionen inom handikappområdet. Projektet har koordinerats av Yrkesakademin i Österbotten.

2. Målsättning

Målsättningen med projektet är att utveckla nationellt material för examenstillfällena inom yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda samt stärka nätverket och samarbetet mellan aktörerna inom området i Finland

Projektet avser att

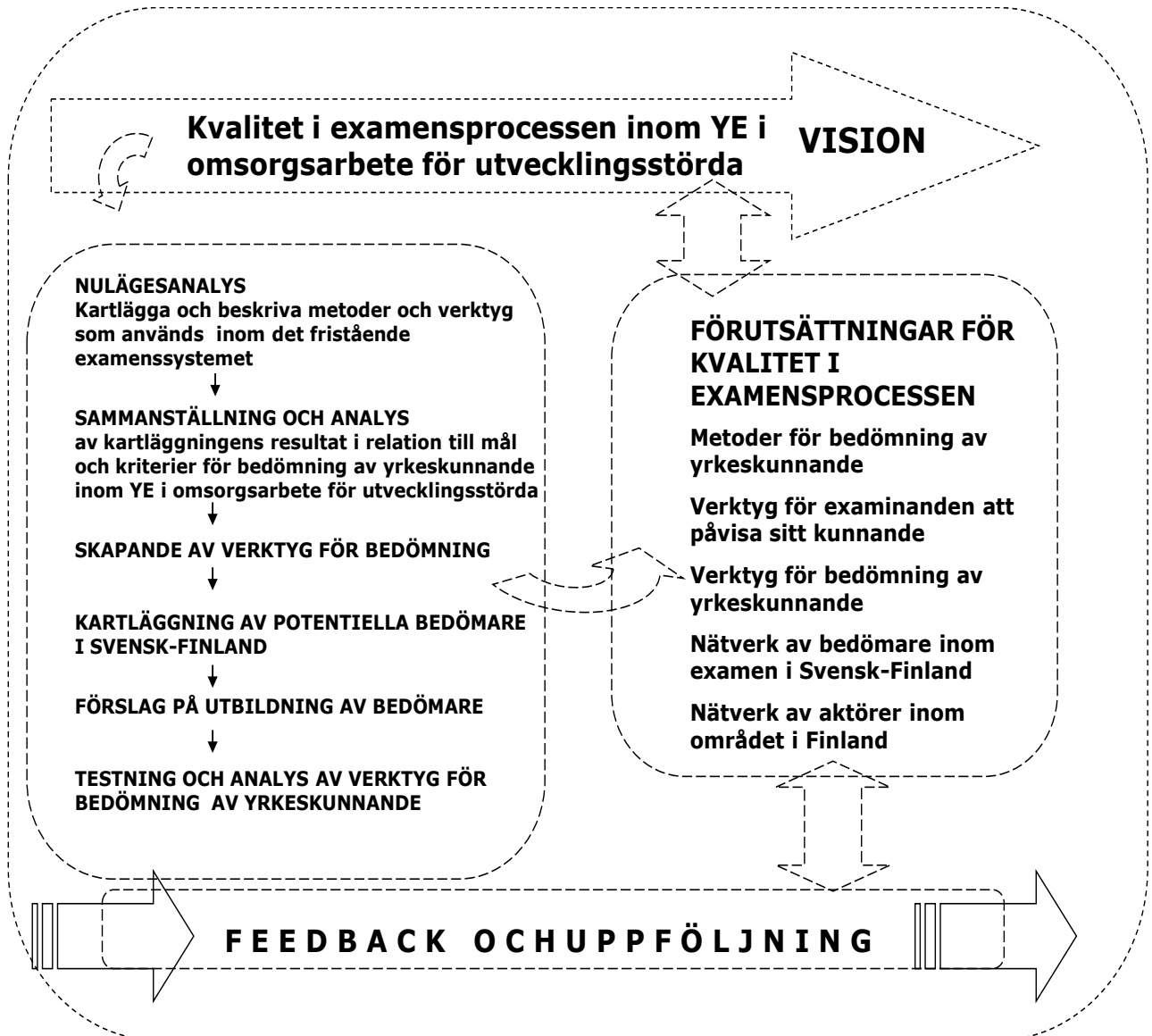
- på nationell nivå ge förslag på metoder och material för påvisande av yrkeskunnande under examenstillfällena för avläggande av yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda och därmed säkra kvaliteten inom examensprocessen
- möjliggöra att det framöver finns yrkeskunniga, inom servicen för utvecklingsstörda, som kan fungera som bedömare inom det fristående examenssystemet
- stärka nätverk över språkgränserna av utbildningsorganisationer och av yrkesverksamma inom servicen för utvecklingsstörda i Finland

Konkreta resultat vi vill uppnå med projektet

- Examensarrangörer och bedömare får i och med detta projekt ökad kunskap, metoder och verktyg för att förverkliga examenstillfällena och säkerställa kvaliteten inom det fristående examenssystemet
- Examinanderna får redskap som betjänar dem och som möjliggör att de kan uppvisa sitt yrkeskunnande på bästa möjliga sätt och även framöver själva kunna fungera som bedömare
- Eftersom projektet förverkligas genom samarbete utvidgas och stärks nätverket av aktörer i Finland inom området och medvetenheten om hur man kan utveckla verksamheten tillsammans ökar
- Genom att utveckla metoder och material för påvisande av yrkeskunnande som garanterar att kriterierna i examensgrunderna uppfylls möjliggörs även en bättre vård, omsorg och habilitering för klienterna inom servicen för utvecklingsstörda

3. Projektets process

Projektet initierades under 2009-2010 i samarbete med Kårkulla samkommun, startade i september 2010 och avslutas i december 2011.

Inom ramen för projektet har sex möten hållits. Samtliga fysiska möten har dokumenterats och under nätverksmöten har både svenska och finska språken använts. Samarbetsdiskussioner har även förts via internät och per telefon. Projektmöten har hållits i Vasa, Åbo och Tammerfors, samt arbetsmöten med koller från finskspråkiga Finland i Helsingfors och Järvenpää och Vasa.

Fokus under projektets gång har varit att nå upp till målsättningarna i projektet. Alla projektdeltagare har bidragit med material som används inom det fristående examenssystemet. Deltagarna har bekantat sig med befintligt material från olika utbildningsorganisationer, samt med arbetslivs- representanternas tankar om och förslag för hur examinanden kan visa sitt kunnande under examenstillfällen.

Livliga och innovativa diskussioner har förts i syfte att finna lämpliga metoder vid påvisande av kunnande inom yrkesexamen i omsorgsarbete för utvecklingsstörda. Material och redskap som stöd för examinander och bedömare har skapats.

Målsättningen att bygga ett nätverk har gett positiva resultat. De nätverk som skapats ger möjligheter till fortsatt samarbete inom området.

Spridning av projektet framgår av bilaga 1.

Projektet avslutas i Tammerfors med ett seminarium under temat: "Yrkeskunnande och yrkesmässig utveckling" i samarbete med det avslutande seminariet för projektet Kunskapsdokumentering och kompetensutveckling vid Kårkulla samkommun POHELY/2568/04.00.04.00/2010. Bilaga 2

4. Projektets produkter

Inom ramen för projektet har olika material producerats i syfte att stöda examinander, bedömare och examensarrangörer. Projektets material för examenstillfällena inom yrkesexamen i omsorgsarbete för utvecklingsstörda erbjuds till examenskommissionen för att kunna användas inom examensprocessen på nationell nivå. Materialet kan även fungera som stöd för blivande arrangörer inom examenssystemet vid uppgörande av avtal med examenskommissionen.

Examinanden i fokus

Föreskriften om individualisering bör följas för att möjliggöra att den personliga tillämpningen förverkligas för varje examinand.¹⁰ En första kartläggning av examinandernas upplevelse av sitt kunnande och sin yrkeskicklighet kan göras med hjälp av www.iagkan.fi, ett instrument som upprätthålls av Utbildningsstyrelsen i Finland¹¹ Examinandens väg fram till examen dokumenteras i den personliga examensplanen (exempel i bilaga 3).

I processen att påvisa sitt kunnande bör examinanden uppleva trygghet och en känsla av sammanhang. Tre komponenter skapar en känsla av sammanhang, KASAM, enligt Antonovsky¹²

1. **Begriplighet** som innebär att det som händer i livet går att förklara och förstå. Ordet innefattar begreppen: förutsägbarhet, information, struktur och regelbundenhet.
2. **Hanterbarhet** som betyder att man inte är ett offer för omständigheterna utan själv har redskapen för att påverka dem. Ordet innefattar begrepp som: resurser, tillgångar, rimlig belastning och påverkansmöjligheter.
3. **Meningsfullhet** innebär att man är delaktig i de processer som skapar vardagen och livet. Ordet innefattar begrepp som: delaktighet, motivation, engagemang, mening, hopp, gemenskap och tillhörighet.

¹⁰ Utbildningsstyrelsen. 2006. Föreskrift om individualisering. FÖRESKRIFT 43/011/2006

¹¹ Utbildningsstyrelsen. Yrkesinriktade examina, Bedömning av kunskaperna. www.iagkan.fi

¹² Antonovsky A. 1991. Hälsans mysterium. Natur och Kultur

För att möjliggöra examinandens påvisande av sitt kunnande bör alltså

- **Målet** skall vara klart och tydligt
- Uppgiften skall kännas **meningsfull**
- Examinanden skall stå i centrum och ha **medbestämmande**
- Det skall finnas **möjligheter** att påvisa sitt kunnande
- **Motivationen** skall vara väckt ¹³

Lärande och att få visa vad man kan fungerar bäst när det är förknippat med positiva känslor, att det sker i ett socialt sammanhang och i samverkan med andra människor. Det är en grundläggande mänsklig kraft och vilja för de flesta individer att vara en del av en arbetsgemenskap. Vi lär i olika situationer i arbetet och på övrig tid från kollegor som delar med sig av sina erfarenheter och perspektiv. Vi lär genom att betrakta och reflektera, genom att få respons av klienter och kollegor. Vi lär oss då vi ger oss på att undersöka saker, när vi vill lösa ett problem och möta utmaningar. Förmågorna att vara uppmärksam jämförande, delande och tillvaratagande av vardagliga erfarenheter kan öka och påverka våra arbetsplatser positivt. Var och en av oss är kapabel att påverka läroprocesser och därmed också välja vad vi vill göra.¹⁴

Självvärderingen är en naturlig del i utvecklingen av den egna yrkesskickligheten. Vid självvärdering försöker vi förstå varför saker och ting äger rum på ett visst sätt. Egna reflektioner är av stor betydelse. Reflektion är att kunna stanna upp, fundera på vad man gjort bra och vad som kunde göras ännu bättre nästa gång. Det är att veta *hur* man tänker och inte bara *vad* man tänker. Man kan ställa sådana frågor som; Vad vet jag? Vilken information behöver jag? Vad tycker jag om detta? Vad känner jag inför denna fråga? Vad är det för fel på detta? Finns det någon fara? Vilka är fördelarna här? Vilka är de bra uppslagen? Vilka ideér har jag? Hur kan jag förändra?¹⁵

¹³ Moxnes, P. (1984). Att lära och utvecklas i arbetsmiljön. Natur och Kultur

¹⁴ Skoglund et al. 2007. Vägar för att förstå och stimulera lärande i praktiken. Assessment Method Set. Lifelong Competences Informal Learning in Social Fields Leonardo da Vinci. Education and Culture Lifelong

¹⁵ Moxnes, P. (1984). Att lära och utvecklas i arbetsmiljön. Natur och Kultur

Validering av kunnande är idag ett vedertaget begrepp inom lärande organisationer. Inom fristående examenssystemet tillämpas detta i enlighet med föreskriften om individualisering.¹⁶

En möjlig väg för att följa upp, säkerställa och fastställa erkännande av examinandens kunnande och därmed möta de förväntningar som ställs är att tillämpa validering som process. Validering betyder att erkänna en persons kunskap och kompetens genom att synliggöra, dokumentera och bedöma den. Valideringen indelas vanligen i olika faser, där kartläggningen av en persons kunskap, kompetens och yrkeserfarenhet kommer först. Bedömningen görs i relation till fastställda kriterier för kunnande inom branschen.¹⁷ Resultatet av kartläggningen kan sedan relateras till en utvecklingsplan.

Inom ramen för fristående examenssystemet möjliggörs erkännande av kunnande. Anvisningar för erkännande av kunnande framgår av "Handbok om fristående examina för examensarrangörer och examenskommissioner"¹⁸

Med stöd av ovanstående har Metoder för påvisande av kunnande och underlag för bedömning (bilaga 4) skapats för att stöda examinanden i planeringen inför påvisande av kunnande inom de olika examensdelarna

I syfte att utvärdera examinandens upplevelse av examensprocessen rekommenderas responssystemet AIPAL.¹⁹

Bedömningen av yrkeskunnande i fokus

Vid bedömningen under examenstillfället kan man mångsidigt tillämpa olika bedömningsmetoder. En examinand kan påvisa sitt kunnande via olika slags uppgifter i det praktiska arbetet, i projekt, i portfölj med skriftliga bevis på specialyrkeskunnande, genom muntlig presentation och rapporter. Bedömare iakttar, intervjuar, diskuterar, frågar, tar del av examinandens bedömningsmaterial och jämför kunnandet mot kraven i examensgrunderna.²⁰

¹⁶ Utbildningsstyrelsen. 2006. Föreskrift om individualisering. FÖRESKRIFT 43/011/2006

¹⁷ Validering på Åland. 2009. Ålands landskapsregering. <http://www.regeringen.ax/validering>

¹⁸ Utbildningsstyrelsen. 2011. Handbok om fristående examina

¹⁹ Utbildningsstyrelsen. 2009. AIPAL. Responssystemet för studerande som avlägger fristående examina.

²⁰ ALVAR. Guide om bedömning för bedömare inom fristående examen. www.alvar.fi

Miljöerna för examenstillfällena bör även möjliggöra för examinandena att påvisa sitt kunnande i ifrågasvarande miljö. I bilaga 5 presenteras en beskrivning av miljöer för examenstillfällena och bedömning av miljöns lämplighet för ändamålet

I bilagorna 6-13 presenteras Modell för bedömningsblanketter för samtliga examensdelar

Bedömare inom yrkesexamen i omsorgsarbete för utvecklingsstörda i fokus

De personer som bedömer examinandernas yrkesskicklighet skall ha god yrkesskicklighet inom examen ifråga.²¹ Examenskommissionerna vägleder även i vilka kriterier bedömarna bör uppfylla inför bedömningsuppgiften.²²

BEDÖMARE SOM REPRESENTERAR ARBETSTAGARPARTEN

Av examenskommissionens fastställda behörighetskrav för bedömare som representerar arbetstagarparten: Av bedömaren förutsätts att han/hon har en för branschen lämplig examen, kompetens inom den examensdel han/hon bedömer och har deltagit i utbildning för bedömare samt har tillräcklig, fem års arbetserfarenhet inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda. Eventuellt jäv ska prövas särskilt.

BEDÖMARE SOM REPRESENTERAR ARBETSGIVARPARTEN

Av examenskommissionens fastställda behörighetskrav för bedömare som representerar arbetsgivarparten: Av bedömaren förutsätts att han eller hon har en för branschen lämplig examen, tillräcklig, cirka fem års arbetserfarenhet inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda samt kännedom om systemet med fristående examina. Eventuellt jäv ska prövas särskilt.

BEDÖMARE SOM REPRESENTERAR EXAMENSARRANGÖREN (LÄRARE)

Av examenskommissionens fastställda behörighetskrav för lärare som bedömare: Lärarbedömaren bör vara examensmästare och ha tillräcklig sakkännedom om omsorgsarbetet för utvecklingsstörda. Eventuellt jäv ska prövas särskilt.

²¹ Utbildningsstyrelsen. 2007. Handbok om fristående examina

²² Examenskommissionen inom handikappområdet 8175

I bilaga 14 presenteras den blankett som kan användas för att sammanställa uppgifter om bedömare inom yrkesexamen i omsorgsarbete för utvecklingsstörda. Uppgifter om bedömare tillställs examenskommissionen.

Bedömarna bör ha den speciella yrkesskicklighet som respektive examensdel förutsätter. Bedömarna väljs enligt kompetens, arbetserfarenhet och yrkesskicklighet i samarbete med arbetslivet. Examensarrangören ansvarar för att alla bedömare introduceras i bedömningsuppgiften. Ett verktyg för uppföljning av bedömarintroduktion och genomfört första examenstillfälle presenteras i bilaga 15.

Dokumentationen i fokus

Inom ramen för projektet har även följande blanketter producerats på svenska (bilagorna 16-18) Dokumentation som sänds till examenskommissionen

- ✓ Förhandsanmälan om förverkligande av examenstillfällen
- ✓ Sammandrag av examenstillfällen
- ✓ Sammanställningsblankett för undertecknande av examensbetyg

Nätverk inom området i fokus

Inom ramen för projektet har nätverk av samarbetspartner skapats under planerade samarbetsmöten och studiebesök. Samarbetsnätverk med representanter för handikappomsorgen har stärkts och värdefulla synpunkter har framkommit i diskussionerna gällande förverkligandet av examen ute i arbetslivet.

Deltagare i arbetsgruppen i Österbotten; Marina Silván-Wasberg, Kårkulla samkommun, Nadja Suomela, handikappomsorgen i Vasa stad, Carola Lithén, Handikappföreningen i Österbotten, Elisabet Björk-Norrgård YA!, Ulrica Krook YA! Carina Nordman-Byskata YA!

Deltagare i arbetsgruppen i Södra Finland

Sonja Karnell, Handikappförbundet, Elina Sagne, FDUV, Marita Mäenpää, FDUV, Tina Romberg, FDUV, Robert Paul, Kårkulla samkommun, Carola Gröndahl, Axxell, Susanna Gröndahl, Axxell

Benchmarking besök till Seurakunta-opisto i Järvenpää förverkligades 3.2.2011. Samarbetsdiskussion med övriga aktörer inom området i Finland förverkligades 4.2.2011 i Helsingfors. Deltagare: Tanja Ylhäinen, Seurakuntaopisto, Arja Kurki, Seurakuntaopisto, Tutta Tamminen-Vesterbacka Seurakuntaopisto, Marketta Vuolle -Salonen Tampereen aikuiskoulutuskeskus, Pirjo Rintala, HDO, Niilo Korhonen, Hyria, Anna-Kaisa Myllylä; Hyria, Carola Gröndahl, Axxell, Susanna Gröndahl, Axxell och Elisabet Björk-Norrgård, Yrkesakademien i Österbotten. Vi besökte även Zacharias Topelius skolan i Helsingfors.

Vi har presenterat våra utbildningsorganisationer för varandra, diskuterat Yrkesexamen i omsorgsarbete för utvecklingsstörda – delat erfarenheter och diskuterat hur vi kan förverkliga examen och hur vi uppfattat examensgrunderna, examensmiljöerna o.s.v. och konstaterat att samarbetet skall fortsätta.

5. Sammanfattning och utvärdering

Under projektet har vi gemensamt arbetat för att skapa nätverk i de egna regionerna. Nätverken består delvis av representanter från arbetslivet men även från olika utbildningsorganisationer. Inom det finlandssvenska arbetsområdet är Kårkulla samkommun varit en viktig samarbetspartner och vi har besökt deras enheter i Österbotten och Södra Finland för att skapa nya samarbetsarenor, samt informerat om utbildningen Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda.

Vi har diskuterat fortbildningsbehovet hos Kårkullas personal och informerat om möjligheterna till delexamen som systemet för fristående examen erbjuder. Detta är under utveckling och arbetet kring att skraddarsy lösningar som bäst svarar på arbetslivets behov fortsätter.

Vi har under projektet även sett vikten av att utbildningar i de olika utbildningsorganisationerna YA! och Axxell anordnas på ett så lika sätt som möjligt. Samarbetet kring detta är viktigt för att utbildningarna ges till den gemensamma samarbetspartnern Kårkulla samkommun. Här behöver vi ett fortsatt samarbete även i framtiden.

De har varit en utmaning att få de båda studerandegrupperna vid YA! Och Axxell att träffas under utbildningstiden, men framöver är det något som kunde utvecklas bättre för att möjligheten till en gemensam utbildning/ fortbildningsdag under studiernas gång kunde ske.

Under projektet har vi även arbetat för att hitta gemensamma riktlinjer och metoder för examinanderna att visa sitt kunnande inom de olika examensdelarna. Här har vi delvis arbetat med att tydliggöra samt konkretisera de krav som ställs i examensgrunderna, detta för examinanderna ska lättare förstå samt kunna reflektera över sitt eget kunnande kring de olika examensdelarna.

Under projektet har vi även tagit del av de finska utbildningsorganisationernas förfaringssätt kring anordnandet av utbildningen Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda. Det har varit givande att delta i olika sammankomster och diskutera olika förfaringssätt inom utbildningen.

Projektdeltagarna har haft projektmöten i enlighet med uppgjord projektplan och varje möte har protokollförts. Processen och resultaten i projektet har utvärderats under projektets gång. Projektet avslutningsseminarium hålls 15.12.2011 i Tammerfors och i samband med detta avslutas även projektet.

Målsättningarna i projektet har till stora delar fullföljts.

- Examensarrangörer och bedömare har i och med detta projekt erbjudits kunskap, metoder och verktyg för att förverkliga examenstillfällena och säkerställa kvaliteten inom det fristående examenssystemet.
- Examinanderna får redskap som betjänar dem och som möjliggör att de kan uppvisa sitt yrkeskunnande på bästa möjliga sätt och även framöver själva kunna fungera som bedömare.
- Eftersom projektet har förverkligats genom samarbete och över språkgränserna, har nätverket av aktörer inom området utvidgats och stärkts.
- Behovet av att fortsättningsvis utveckla verksamheten tillsammans har tydliggjorts
- Genom att utveckla metoder och material för påvisande av yrkeskunnande som garanterar att kriterierna i examensgrunderna uppfylls möjliggörs även en bättre omsorg för utvecklingsstörda.

6. Utmaningar inför framtiden

Möjligheten att avlägga yrkesexamen i omsorgsarbete för utvecklingsstörda bör även framöver garanteras och samarbete behövs mellan alla parter som är involverade i det fristående examenssystemet. Samförstånd över språkgränserna är ett absolut villkor för att detta skall lyckas. Begrepp som används inom området bör klargöras så att de förstås av alla aktörer som använder Finlands nationalspråk.

Nödvändighet av genomskinlighet och öppenhet i samtliga faser av examensprocessen

- Tydliga kriterier i processen för erkännande av kunnande
- Tydlighet i material och metoder
- Vilja att dela med sig av olika erfarenhet, vilja att jämföra, pröva och reflektera
- Konstruktiva diskussioner mellan aktörerna

Nödvändighet av stöd till aktörerna inom examenssystemet

- Fortsatt behov av råd och stöd till examensarrangörer och blivande examensarrangörer
- Specifika fortbildningsdagar för examensmästare och bedömare inom området för att säkerställa kvaliteten under examenstillfällena
- Möjliggöra gemensamma möten och diskussionstillfällen mellan olika aktörer för att stärka och utvidga nätverket

7. Avslutning

Avslutningsvis och med hänvisning till projektdeltagarnas utvärdering av projektet kan vi konstatera att projektet har varit inspirerande och utvecklande för oss alla och för våra organisationer.

Det är med glädje vi alla har samarbetat inom projektet. Processen fram till mål har varit givande för alla parter. Information om projektet och dess förverkligande har mottagits positivt av olika aktörer regionalt och nationellt. Samarbetsformer för det fortsatta arbetet har etablerats och fortsatta diskussioner pågår för vidare samarbete.

Ett stort TACK till alla deltagare i projektet.

Elisabet Björk-Norrgård
Projektledare, YA!

Carola Gröndahl
Projektledare, Axxell

Ulrica Krook
Medarbetare i projektet, YA

Susanna Gröndahl
Medarbetare i projektet, Axxell

- ALVAR Guide om bedömning för bedömare inom fristående examen.
www.alvar.fi
- Antonovsky Aaron. 1991 Hälsans mysterium. Natur och Kultur
- Examenskommissionen inom handikappområdet. 8231. www.oph.fi
- Moxnes, Paul. 1984. Att lära och utvecklas i arbetsmiljön. Natur och Kultur
- Salo, Petri. 2008 Yrkeskicklighet? Utvärdering av yrkeskicklighet? Arbete och arbetslivets organisationer. Åbo Akademi i Vasa. psalo@abo.fi
- SHM 2003 Social- och hälsovårdsministeriets förordning om fortbildning för personalen inom hälsovården 1194/2003
- SHM.2004 Rekommendation om fortbildning inom hälso- och sjukvården, Social- och hälsovårdsministeriets handböcker 2004: 3
- SHM 2006 Strategier för social- och hälsovårdspolitiken 2015 – mot ett socialt och hållbart och ekonomiskt livskraftigt samhälle 2006:15
- Skoglund et al. 2007 Vägar för att förstå och stimulera lärande i praktiken. Assessment Method Set. Lifelong Competences – Informal Learning in Social Fields. Leonardo da Vinci. Education and CultureLifelong
- Utbildningsstyrelsen. 2006 Föreskrift om individualisering. FÖRESKRIFT 43/011/2006
- Utbildningsstyrelsen.2009 Grunder för fristående examen. Yrkesexamen i omsorgsarbete för utvecklingsstörda. Föreskrift 49/011/2009
- Utbildningsstyrelsen. 2011 Handbok om fristående examina för examensarrangörer och examenskommissioner
- Utbildningsstyrelsen. 2009 AIPAL. Responssystemet för studerande som avlägger fristående examina.
- Validering på Åland. 2009. Ålands landskapsregering. <http://www.regeringen.ax/validering>

